

בית הדין הארצי לעבודה

עע 001521/04		

המערער

עמיר רוני

1. כלל (ישראל) בע"מ

המשיבות

2. כלל (ניהול ונאמנות) (1965) בע"מ

1. כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ

משיבות פורמליות

2. כלל אינבסטמנט האוס (אינטרנשיונל) בע"מ

בפני הנשיא סטיב אדלר, סגנית הנשיא אלישבע ברק-אוסוסקין, השופט שמואל צור,

נציג ציבור מר יצחק הרפז, נציג ציבור מר אילן שגב

בשם המערער: עו"ד יורי נחושתן; עו"ד עדי יוגב

בשם המשיבות: עו"ד חיים ברנזון; עו"ד אסף ברנזון

בשם המשיבות הפורמליות: עו"ד יוסי אברהם

פ ס ק ד י ן**סגנית הנשיא אלישבע ברק-אוסוסקין**

עניין זה הוחזר לבית הדין האזורי בתל אביב על ידי נשיא בית דין זה על מנת שבית הדין יחליט בטענת המשיבות כי נוצר בעניין שלפנינו השתק פלוגתא ([בר"ע 1208/04](#)). בית הדין האזורי, השופטת דינה אפרתי ונציגי הציבור מר נחום עמישדי והגברת טל בירנפלד (בתיק [עב 300847/94](#))

פסק כי נוצר השתק פלוגתא בגין דיון שהתקיים בבית המשפט המחוזי בירושלים בפסק דינו של השופט בן זמרה [בת.א. 405/95 כלל ואח' - רשות השידור ואחרים](#). בית הדין קבע לכן כי המערער מושתק מלתבוע את המשיבות בבית הדין לעבודה. בית הדין האזורי הורה על מחיקת העניינים המתייחסים לעובדות מכתב תביעתו של המערער הקשורות לדיון בבית המשפט המחוזי. הערעור בפנינו נדון לאחר מתן רשות ערעור מידי הנשיא סטיב אדלר על פסיקה אחרונה זו (בר"ע 1505/04).

ההליכים שהתנהלו בעניין

המערער עבד אצל המשיבות בשתי תקופות. לאחר תקופת עבודתו השנייה, יולי 1991 עד 15.5.1994, משפוטר, הוא הגיש ביום 29.12.1994 תביעה לבית הדין האזורי שעניינה תביעה לפיצויים בגין פיטורין שלא כדין. פיצויים אלה כוללים גם רכיב פיצויים בגין החמרת הנזקים שנגרמו לו עקב פיטוריו בתקופת עבודתו הראשונה. עילת התביעה היא פיטורין שלא כדין על רקע "דו"ח רונן" שנכתב על ידו. המשיבות טענו כי אין קשר בין "דו"ח רונן" לפיטוריו של המערער. בכתב תביעתו גולל המערער בהרחבה את סיפורו לפיו כשמונה שנים לפני סיום יחסי עובד-מעביד בתקופת העבודה השניה הוא הועסק אצל המשיבה הפורמאלית מספר 2, כלל אינווסטמנט האוס (אינטרנשיונל) בע"מ במשך שמונה חודשים, אוגוסט 1985 עד לפיטוריו במרץ 1986. זו היתה תקופת עבודתו הראשונה. בתקופת עבודה זו, לטענת המערער בכתב תביעתו, הוא חשף מעשים פליליים בקונצרן. המערער טען כי פיטוריו הם תוצאה של ניסיונות חיפוי, השתקה וטיוח המעשים הפליליים שגילה וחשף.

המערער מתאר את תקופת עבודתו השנייה בה עבד עבור המשיבה השנייה אך גם עבור המשיבה הראשונה ושתי המשיבות הפורמליות. תביעתו אם כן היא כנגד ארבע החברות "כלל", המשיבות והמשיבות הפורמליות שנכנה אותן להלן "כלל". טענתו בתביעתו היא כי "כלל" פיטרה אותו שלא כדין, בחוסר תום לב, בנסיבות חמורות לאחר שהרעה קודם לכן את תנאי עבודתו. המערער טוען בתביעתו כי "כלל" הפרה את התחייבויותיה לפיהן היא הבטיחה לו שהוא ימונה לתפקיד ניהולי בכיר כגון מנכ"ל חברה או תפקיד דומה לו. לטענתו כלל אחראית לכך שנוזקים שנגרמו לו עקב פיטוריו בתקופת העבודה הראשונה החמירו עקב פיטוריו בתקופת העבודה השנייה. בין אלה הוא מנה פגיעה בשמו הטוב ובמוניטין המקצועיים שלו, התערערות בטחונו העצמי והופעת חרדות ונוזק נפשי כללי. כן תבע המערער פיצויי הלנה בטענה שלא כדין לא הופרשו על ידי מעבידותיו הפרשות לתגמולים ופיצויי פיטורים למשכורת 13. כן הוא תובע פיצויי הלנה בגין כל הסכומים הצבורים לזכותו בפוליסות ובקרן השתלמות כפי שהיו במועד בו פוטר מיום פיטוריו ועד ליום בו יועברו לרשותו.

ביום 30.12.1994 פורסמה כתבה על ידי רשות השידור במסגרת תוכנית "יומן השבוע" ששודרה בערוץ הראשון של הטלוויזיה תחת הכותרת "בכירים בקונצרן כלל ובהם ראשי החברה הינם חשודים כי חיפו במשך תשע השנים האחרונות על עבירות חמורות". הכתבה התבססה על פרטים שנכתבו בכתב התביעה שהגיש המערער לבית הדין האזורי. בעקבות הכתבה הוגשה תביעה נגד רשות השידור ועובדיה על ידי המשיבה 1 ואנשים נוספים שניהנו כמנהליה של המשיבה 1 בעילת לשון הרע (ת.א. 405/95 כלל ואחרים נגד רשות השידור ואחרים). המערער לא

היה צד להליך. הוא היה עד מטעם רשות השידור בבית המשפט המחוזי. בעדותו טען כי הדברים שנאמרו בכתבה אמת הם. בית המשפט המחוזי, השופט בן זמרה, קיבל את תביעת המשיבה הראשונה והמנהלים בגין הוצאת דיבה. טענות רשות השידור כי הדברים ששודרו בכתבה הם אמת נדחו. נפסקו פיצויים נמוכים לתובעים בבית המשפט המחוזי מאחר והם לא הביאו כל ראיה על נזקיהם בגין הפרסום. שני הצדדים ערערו לבית המשפט העליון אך חזרו בס מערעורים ([ע"א 7110/98](#), [ע"א 7184/98](#)).

המשיבות עתרו בבית הדין האזורי לאחר פסק דינו של בית המשפט המחוזי למחיקת חלק מהטענות בתביעתו ובתצהירו של המערער. בקשתן נגעה לטענת התיישנות על העבודה בתקופה הראשונה, סעדים שאינם בסמכות בית הדין, אי גילוי עילה, וכיוצא בן טענות שאינן נוגעות לשאלה העומדת בפנינו בערעור זה. בית הדין האזורי נעתר חלקית לבקשות. אלו לא מענייננו בערעור הנוכחי ולא נפרטם.

המשיבות עתרו לבית דין זה לרשות ערעור ([בר"ע 1208/04](#)) בטענה שביט הדין האזורי לא התייחס ולא הכריע בטענתן לפיה פסק דינו של בית המשפט המחוזי מהווה מעשה בית דין באשר לטענת המערער בדבר פיטורין שלא כדין. עילות נוספות בבקשה נדחו על ידי הנשיא סטיב אדלר. הנשיא החזיר את העניין לבית הדין האזורי בעניין היחיד לפיו בית הדין לא דן בטענה של השתק פלוגתא ([בר"ע 1208/04](#)).

המשיבות הגישו לבית הדין האזורי בקשה לתיקון או השלמת החלטתו הקודמת. טענתן היתה כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי סותם את הגולל על תביעת המערער בבית הדין לעבודה. המשיבות טענו כי בבית המשפט המחוזי בירושלים התנהל אותו הליך שהמערער מבקש לנהל

פעם נוספת בבית הדין. במיוחד מבקש המערער לחזור על כל אותן טענות שמבססות את עילת תביעתו לפיה פוטר המערער שלא כדין. עוד טענו המשיבות כי המערער ניהל בפועל את התביעה בבית המשפט המחוזי וכי העדות המרכזית שהובאה להוכחת גירסת רשות השידור בבית המשפט המחוזי היתה עדותו שלו. המערער, לפי הטענה, היה מעורב והשפיע על כל מהלכי התביעה. עדותו בבית המשפט המחוזי משתרעת על פני עמודי פרוטוקול רבים. חקירתו הראשית והנגדית משתרעת על פני 98 עמודי פרוטוקול, העדים שהעידו מטעם רשות השידור הינם עדי המערער בתביעתו הנוכחית. גם העדים מטעם התביעה בבית המשפט המחוזי הם עדי הגנה מטעם המשיבות בענייננו. הנושאים שעלו בחקירות העדים בבית המשפט המחוזי הינם ברובם אותם נושאים העומדים לדיון בתביעת המערער. כך הדבר בעיקר באשר לפיטוריו. בית המשפט המחוזי קבע בפסק דינו כי לא נפל פגם בפיטורי המערער. תוצאה זו אושרה על ידי בית המשפט העליון.

המערער לעומתן טען בבית הדין האזורי שבקשת המשיבות היא חוליה נוספת בשרשרת תעלולים דיוניים ובקשות בתקופה של כעשר שנים שנועדו לדחות את שמיעת המשפט לגופו. המערער הלין על כך שתביעתו הוגשה בחודש דצמבר 1994, ולא יעלה על הדעת לדון בבקשה מופרכ

חקיקה שאזכרה:

[חוק החוזים \(חלק כללי\), תשל"ג-1973: סע' 61\(ב\)](#)

ת

ספרות:

[נינה זלצמן, מעשה בית דין בהליך אזרחי \(1991\)](#)

ספרות:

[נינה זלצמן, מעשה בית דין בהליך אזרחי \(1991\)](#)

כתבי עת:

[דורון מנשה, "הערך שבשימור תנאי ההדדיות", עיוני משפט, כרך כג \(תש"ס\) 343](#)

בדבר "מעשה בית דין" הנוגעת לפסק דין שניתן לפני שש שנים אף

הוא,

כטענה מקדמית. בכך נמשך עינוי הדין הבלתי נסבל שהמשיבות גורמות לו. על פי ההלכה הפסוקה הכלל של מעשה בית דין נוצר רק כלפי הצדדים לסכסוך שהוכרע ומחייב רק אותם, אך לא כנגד מי שלא היה לו יומו בבית המשפט. חריג לכלל לגבי מי שלא היה בעל דין בסכסוך קודם אך מושתק הוא כאשר אותו אדם הוא חליף או מי שבא בנעלי המתדיין המקורי. חריג אחר נוגע לאדם שאינו בעל דין אך הוא שולט בניהול

התביעה בעצמו או יחד עם אחרים ויש לו עניין כספי או רכושי בהכרעה. השתק פלוגתא נגד מי שלא היה בעל דין במשפט קיים רק אם לאותו אדם היתה זיקה לאחד מבעלי הדין או אם הוא ניהל את התביעה. המערער היה עד במשפט. לא הייתה לו זיקה כלשהי לאף אחד מבעלי הדין. המערער טען כי אין לו כל זיקה משפטית שהיא לרשות השידור, הוא אינו חליף ואין הוא בא בנעליה, כמבטח, משפה, יורש, נמחה וכ"ו. כמו כן למערער לא היה כל חלק בניהול משפט הדיבה. הוא לא קבע ולא יכול היה לקבוע אילו עדים יוזמנו, מה ישאלו עדים אלה בחקירה שכנגד, אילו מסמכים יוגשו וכיוצא באלה זכויות דיוניות אלמנטריות שעומדות לכל מתדיין. כל שהוא היה לטענתו הוא עד הגנה בתביעת לשון הרע נגד רשות השידור. הוא זומן לעדות על ידי פרקליטות מחוז ירושלים. לא היתה לו כל השפעה או יכולת לכוון את המהלכים בתיק. הטענה לפיה המערער ניהל את התביעה בבית המשפט המחוזי הינה טענה עובדתית שלא אומתה בתצהיר ואין לה כל בסיס. לא היה כל ממצא פוזיטיבי המצביע על השתק פלוגתא.

מעבר לכך אין זהות של הצדדים בשני הדיונים. המשיבה 2 והמשיבות הפורמליות לא היו צד להליך שהתנהל בבית המשפט המחוזי. כן אין זהות עילה.

פסיקת בית הדין האזורי

בית הדין האזורי קיבל את טענת השתק הפלוגתא. בית הדין קבע כי מדובר באותה פלוגתא על רכיביה העובדתיים והמשפטיים. על כן יוצרות קביעותיו של בית המשפט המחוזי השתק פלוגתא כלפי המערער באשר לעובדות שהוכחו בתביעת לשון הרע. ההאשמות העיקריות

המיוחסות בכתבה של רשות השידור כלפי המשיבות מהוות, אליבא דבית הדין, את עיקר המחלוקת בבית הדין. המחלוקת בבית הדין היא, כהגדרתו של בית הדין, "האם התובעים ניהלו מלחמת חורמה נגד רונן הוליכו שולל ופיטרוהו עקב שעשה עבודתו נאמנה והתריע". בית הדין קבע כי למערער היה יומו בבית המשפט. תימוכין לכך מצא בית הדין האזורי בהיקף עדותו הראשית של המערער בבית המשפט המחוזי שהשתרעה על פני כ- 100 עמודי פרוטוקול. עדות זו תואמת את התצהיר שהגיש המערער לבית הדין האזורי. למערער היה אינטרס כלכלי ממדרגה ראשונה בפלוגתאות שהוכרעו באותו הליך. לכן יש לראותו כאילו היה בעל דין. אף עדי התביעה בבית המשפט המחוזי הם עדי ההגנה בבית הדין האזורי. לכן למרות שהמערער לא היה צד להליך בבית המשפט המחוזי רואה אותו בית הדין האזורי כמי שבפועל ניתן לו יומו בבית המשפט. ניתנה למערער לפי בית הדין הזדמנות להביא ראיות ולהציג טענות בכל הקשור לעניין ששנוי במחלוקת בבית הדין, היינו, פיטוריו של המערער.

בית הדין האזורי עמד על כך שמאחורי הכלל של מעשה בית דין עומד השיקול של טובת הציבור בדבר סופיות הדיון, מניעת הטרדה נוספת של בעל דין על ידי התדיינות חוזרת בעניין שכבר נפסק בו. אם לא תאמר כן יהא בכך שימוש לרעה של הליכי בית המשפט.

על טענת המניעות עמדה השופטת דינה אפרתי בפסק דינה :

לכלל של מעשה בית דין שני ענפים, המבטאים את אותו רעיון ומבוססים על אותם שיקולים, והם השתק עילה והשתק פלוגתא. השתק עילה מקים מחסום דיוני לפני כל תביעה נוספת באותה עילה שמוצתה בפסק הדין קודם, בין שזכה התובע בפסק הדין ובין שתביעתו נדחתה, ומונע בעדו מלחזור ולתבוע בשל אותה

עילה, אפילו אם הוא מבקש להעמיד למחלוקת פלוגתאות שלא הועלו בתובענה הראשונה.

השתק פלוגתא מקים מחסום דיוני לפני כל אחד מבעלי הדין המבקש להתדיין שוב באותה פלוגתא שנדונה והוכרעה בפסק דין קודם, גם כאשר מבוססת ההתדיינות השניה על עילת תביעה שונה. כך שטענת השתק עשויה לקום בכל התדיינות אחרת בין אותם צדדים ואינה מוגבלת לעילה שעליה נשענה התובענה הראשונה, ובלבד שהמדובר בפלוגתא שנדונה והוכרעה בפסק דין קודם בין המתדיינים.

לפי בית הדין די בכך שבית המשפט המחוזי קבע ממצא פוזיטיבי לפיו המערער לא פוטר עקב דו"ח רונן על מנת ליצור השתק פלוגתא. בית הדין דחה אם כן על הסף את תביעתו של המערער בעילה של מעשה בית דין בגין השתק פלוגתא.

טענות המערער בערעור

המערער חוזר על טענתו כי לא התקיימו התנאים להשתק עילה. לא מדובר באותם צדדים, לא הוא ניהל את הדיון, אלא הוא היה עד בלבד. לטענתו החריגים לכלל זהות הצדדים לצורך קיומו של השתק פלוגתא הם קיומה של זיקה משפטית בין מתדיין לצד זר להליך או עניין כספי או רכושי בהכרעה בהליך וכן שליטה בניהול המשפט באופן שהיתה בידי הצד הזר להליך הזדמנות שווה לזו הקיימת בידי צד להליך לשלוט בניהול ההליך. לעניין זה טוען המערער כי לא שלט בניהול ההגנה בתביעת לשון הרע וזאת מכמה נימוקים. ראשית, חלקו של המערער בתביעת לשון הרע התמצה במתן עדות כעד הגנה מטעם רשות השידור אשר יוצגה על ידי הפרקליטות. לא היתה לו כל השפעה או יכולת לכוון את המהלכים בתביעת לשון הרע ולא היתה לו כל שליטה בניהול

המשפט. המערער לא קבע ולא יכול היה לקבוע את זהות העדים שיוזמנו, את השאלות שהם ישאלו ואילו מסמכים יוגשו. לא היו בשליטתו זכויות דיוניות אשר עומדות לבעל דין בהליך. במסגרת עדותו בבית המשפט בתביעת לשון הרע לא ניתנה לו מלוא ההזדמנות להביא את ראיותיו וטענותיו. לא היה למערער יומו בבית המשפט. המערער מוסיף כי אין תחולה לטענת השתק פלוגתא כאשר מדובר בהכרעה אגבית בסוגיה הנתונה לסמכותו הייחודית של בית הדין לעבודה. גם השוני בדיני הראיות וסדרי הדין בין שתי הערכאות פוגע בזכותו הדיונית.

טענות המשיבות בערעור

המשיבות סמכו את טענותיהן על החלטתו של בית הדין האזורי. בית המשפט המחוזי דחה את טענת המערער לפיה הוא פוטר שלא כדין. בעניין זה הכריע בית המשפט פוזיטיבית. היה לו יומו בבית המשפט מאחר ועדותו היתה ארוכה, היא משתרעת על פני 100 עמודי פרוטוקול. רוב העדים במחלוקת בין הצדדים העידו כבר בבית המשפט המחוזי באותה סוגיה. לטענתן של המשיבות קביעתו של בית המשפט המחוזי בעניין פיטוריו של המערער לא היתה אגב אורחא. ההליך שהתנהל בבית המשפט המחוזי נסוב על כתבה ששודרה הדנה באמיתות טענות המערער שהביאו לפיטוריו. מה גם שהטענה לפיה הקביעה באשר ללגיטימיות הפיטורין היתה בדרך אגב הועלתה רק בערעור. המשיבות טוענות כי ההבדל בדיני הראיות וסדרי הדין אינו משמעותי. קביעתו של בית המשפט המחוזי מבוססת על מהימנות עדים. המשיבות הפורמליות הצטרפו לעמדת המשיבות.

המבחנים להשתק פלוגתא

ההלכה קבעה ארבעה תנאים מצטברים לשם הקמת השתק פלוגתא :

א. פלוגתא זהה בשני ההליכים, על רכיביה העובדתיים והמשפטיים.

ב. התקיימה התדיינות באותה פלוגתא בהליך הראשון בין אותם צדדים. תנאי זה דורש זהות בין הצדדים בשני ההליכים. הדוקטרינה של השתק פלוגתא יכול שתחול גם על מקרה בו אין זהות פורמלית בין בעלי הדין אם קיים ביניהם קשר מחייב, קירבה משפטית או עניינית או כאשר קיימת 'זהות אינטרסים' בין בעלי הדין בהליך הראשון לבעלי הדין בהליך השני, (ראו יעקב קדמי "על הראיות" חלק שלישי, עמודים 1193-1194 והאסמכתאות שם). לתנאי הדורש התדיינות באותה פלוגתא יש לבחון האם לבעל הדין שנגדו מועלית טענת ההשתק בהתדיינות השנייה "היה יומו בבית במשפט" ביחס לאותה פלוגתא. לערכאה השיפוטית נתון שיקול דעת. עליה לקבוע באילו נסיבות יוחל הכלל של השתק פלוגתא. יש לבחון את הנסיבות. יש לבחון האם לבעל הדין שמבקשים להשתיקו היתה הזדמנות מלאה להתדיין באותה פלוגתא ולהציג את עמדתו בצורה נרחבת. עתים ניתן לראות השתק פלוגתא בין צדדים שונים כאשר במקום בעלי הדין במשפט הראשון באים חליפיהם הנכנסים לנעליהם כגון קונה הבא בנעלי מוכר, יורש הבא בנעלי מוריש. ואילו אלה שיש להם זהות אינטרסים עם בעלי הדין במשפט כפופים להשתק אם בפועל היה להם יומם במשפט הראשון (יעקב קדמי, שם עמוד 1195).

ג. ההתדיינות הראשונה מסתיימת בהכרעה מפורשת או מכללא באותה פלוגתא תוך קביעת ממצא פוזיטיבי לגביה להבדיל מממצא של חוסר הוכחה.

ד. יש לבחון את מידת חיוניות ההכרעה בפלוגתא הנדונה לצורך מתן פסק הדין בהליך הראשון (ראו נינה [זלצמן, "מעשה-בית-דין בהליך אזרחי" \(תשנ"א\)](#), עמוד 141; [ע"א 246/66, 247/66 קלוזינר נגד שמעוני, פ"ד כב\(2\)](#), 561, 583-584; דב"ע [נג/3-32 גדי לוינ נגד בנק איגוד לישראל בע"מ](#) – לא פורסם; דב"ע [נה/3-13 הנרי אסלוב - עיריית טבריה](#), פד"ע כח 231).

נבחן האם אלו התקיימו בענייננו.

זוהות הצדדים וזוהות הפלוגתא

נבחן תחילה האם הצדדים הם אותם צדדים בשני הדיונים השיפוטיים. בבית המשפט המחוזי תבעה המשיבה מספר 1 ומנהלי הקונצרן את רשות השידור. בפנינו נתבעות ארבע חברות של קונצרן כלל. הנתבעת בבית המשפט המחוזי היתה רשות השידור. בפנינו התובע הוא המערער, שלא היה כלל צד בבית המשפט המחוזי, אם כי הוא היה עד מרכזי. אשר לזוהות הפלוגתא. הפלוגתא בבית המשפט המחוזי היתה לשון הרע. רשות השידור שידרה כתבה על המשיבה מספר 1 ומנהלי הקונצרן המסתמכת על דו"ח רונן שהגיש המערער. רשות השידור שידרה כי נעשות בקונצרן פעולות של חיפוי על עבירות חמורות, כולל עבירות גניבה ומרמה, עבירות על החוק, ניהול מלחמת חורמה על המתריע, המערער בפנינו, וכיוצא בן טענות כנגד מנהלי כלל.

הפלוגתא בבית הדין לעבודה היא השאלה האם המערער פוטר שלא כדין בגין הגשת דו"ח רונן. הטענה היא כי הפיטורין בוצעו שלא כדין ומשקולים זרים.

עינינו הרואות כי הן הצדדים, הן העילה והן הפלוגתא אינם זהים, אם כי שתי העילות סובבות סביב דו"ח רונן שהגיש המערער בו התריע על מעשים בלתי חוקיים בקונצרן. העובדה ששתי העילות נובעות בדרך כלשהו מדו"ח רונן אינן מצביעות על זהות הפלוגתא. בית המשפט המחוזי ציין אמנם את מסקנותיו לגבי צורת עבודתו של המערער שהיתה, לפי עמדת בית המשפט, לקוייה. השופט בן זמרה ציין כי המערער לא פוטר ולא נרדף עקב הדו"ח שהגיש לגבי שחיתויות שהיו בקונצרן לדעתו. השופט בן זמרה ציין כי לא הוכח כי נוהלה נגד רונן מלחמת חורמה וכי פוטר עקב הדו"ח. בית המשפט עמד על כך שכלל היתה זכאית לחכות לדו"ח הסופי. עם זאת ציין השופט בן זמרה כי ראוי היה ש"כלל תכיר בתרומה הניכרת שתרום א' רונן לה ולתאגידה מאז 1985 ותפצה אותו בהתאם".

אין ללמוד מהאמור כי בית המשפט המחוזי קבע ממצא המהווה מעשה בית דין לגבי פיטוריו של המערער. ההליך נסב על שאלת התנהלות רשות השידור בהכפישה את המשיבה מספר 1 וחלק ממנהלי הקונצרן.

ההתבטאויות של בית המשפט באשר לפיטורי המערער, דרך עבודתו והתנהגות הקונצרן כלפיו נאמרו אגב אורחה. נציין עוד כי בית המשפט עמד על כך שהיה על רשות השידור לחכות לדו"ח הסופי. מאידך הפלוגתא בבית הדין היא באשר לפיטוריו ודרך פיטוריו של המערער.

זוהי שאלה נכבדה בדיני יחסי עבודה. ודוק. גם אם טענותיו של המערער כלפי הקונצרן ומנהליו אין בן ממש, יש לבחון את דרך פיטוריו של

המערער ואת נימוקי הפיטורין. פיטורין שלא כדין היא שאלה קשה שאין לפתרה אגב אורחה.

הנה כי כן, הן הצדדים, הן העילה, הן הפלוגתא אינם זהים בשתי הערכאות. המערער היה עד במשפט דיבה. הוא לא היה צד לדיון ועל כן לא היה בידו להביא ראיות ולטעון לגוף הפיטורין. האמירות בשאלת פיטורי המערער נאמרו אגב אורחה. אלו שאלות כבדות משקל שראוי שיתבררו בבית הדין תוך שלמערער תהא ההזדמנות להביא את טענותיו וראיותיו. לא מדובר אם כן בהשתק פלוגתא.

די לנו בכך על מנת לקבל את הערעור. אתייחס בקצרה לקריטריונים נוספים המצביעים על השתק פלוגתא.

האם המערער הוא "צד קרוב"

נבחן האם יש למערער זיקה משפטית או זהות אינטרסים. עקרון ההדדיות הוא יסוד מוסד בכללי מעשה בית דין. על עקרון ההדדיות נאמר:

זה הכלל: אין אדם נהנה מהכרעה שנפלה במשפט, אלא אם כן היה קשור בה, לו ניתן פסק הדין נגדו (ע"א 143/51 ע"א 143/51 עירית רמת-גן נ' פרדס ינאי בע"מ, פ"ד י 1804, בעמ' 1812).

ההדדיות מתקיימת בין מי שהיו בעלי דין באותו הליך או בין בעלי דין למי שניתן לראותם לצורך העניין כבעלי "קירבה משפטית" לבעלי הדין, ועל כן הם מזוהים עמם. זאת בהבדל מצד זר להליך (נינה זלצמן, שם, בעמוד 535; דורון מנשה "הערך שבשימור תנאי ההדדיות" בדוקטרינת השתק פלוגתא" עיוני משפט כג, 343, 344-345).

קיומו של המערער כבעל עניין היה ידוע לתובעים בבית המשפט המחוזי. הם יכלו, לו רצו, לבקש את צירופו של המערער להתדיינות ובכך להרחיב את גבולותיה של המחלוקת מבחינת הצדדים לה ולהרחיב את גבולות חלותו של מעשה בית הדין. לו עשו כן ניתן היה אולי לאמר שלמערער היה יומו בבית המשפט, אם כי גם אז ספק אם היה נוצר מעשה בית דין. נדרשת מידה רבה של זהירות והקפדה בהרחבת הכלל של השתק פלוגתא. יש לבחון בהקפדה את הנסיבות על מנת להשתכנע שמי שמבקשים לקשור אותו לתוצאות הדיון אכן הסכים להיות קשור להן. אין די בכך שיש לצד זר אינטרס בנושא ההתדיינות כדי לאמר שיש לו קרבה משפטית לבעל הדין בהתדיינות בה ניתן פסק דין. נינה זלצמן מציינת (שם, בעמוד 493):

מן הדיון שנערך עד כה וממיון הקטגוריות השונות שבהן יהא זר להליך קשור בתוצאותיו המניעותיות של פסק הדין משתקפת המגמה הכללית, לא להסתפק בעובדת קיומה של זיקת אינטרסים בלבד בין הזר להליך לבין אחד מבעלי-הדין, אלא לשלב עובדה זו עם גורמים נוספים, היוצרים זיקה מהותית עניינית של זר להליך ההתדיינות המתנהלת בין מי שעמו יש לו קרבת אינטרסים לבין אחר. נראה לנו, כי זיקה זו להתדיינות נוכל להעמיד על הרעיון בדבר השתתפותו של הזר בהתדיינות כבעל דין בפועל. בכל אחד מן המקרים הללו נולד קשר ענייני ישיר בין עניינו של זר להליך לבין נושא ההתדיינות, עד כי יהא זה צודק, מן הטעמים המנחים של כלל מעשה - בית - דין, להתייחס אליו כבעל דין באותה התדיינות, לצורך חלותו של הכלל. רעיון הייצוג מניח התנהגות פסיבית של זר להליך כלפי ניהול המשפט על ידי אחר, הוא בעל הדין הפורמלי, בין שמקור ההסמכה הוא בדין ובין שהוא נובע מהסכמתו של הזר. רעיון ההשתתפות בפועל מניח התנהגות אקטיבית של זר להליך בהבאת עניינו שלו לבית המשפט באופן עצמאי ובלתי תלוי בבעל הדין שעמו יש לו קרבת אינטרסים. אך המשותף לרעיון הייצוג ולרעיון ההשתתפות הוא, שאכן עניינו של מי שלא היה צד פורמלי להליך יוצג בבית המשפט, בין באורח שילוחי ובין באורח עצמאי, עד כי הדרישה ליומו בבית המשפט התמלאה, ועל כן יהא זה בלתי צודק ליתן לו יום נוסף.

זהות האינטרסים היא תנאי חיוני אך לא מספיק להחלת השתק פלוגתא בין צדדים. מציינת נינה זלצמן (שם, בעמוד 501):

זהות האינטרסים בין בעלי הדין בכל אחת מן התובענות היא תנאי חיוני, אך לא די בעובדה זו בלבד למנוע מבעל הדין בהתדיינות השנייה את זכותו להישמע בבית המשפט באמצעות כלל המניעות הדיונית. אפילו היתה ההתדיינות באותה פלוגתא ממצה ומקיפה, עדיין אין לומר מכאן, שבעל הדין שנגדו הוכרעה אותה הפלוגתא אומנם פעל כנציגו של בעל הדין שנגדו מבקשים להעלות את טענת ההשתק. כל מקרה חייב להיבחן לנסיבותיו המיוחדות, ויש להעמיד זה כנגד זה את האינטרסים הנוגדים, של מניעת כפל-התדיינות באותה שאלה, מצד אחד, ושל זכותו של

בעל דין להישמע בעניינו שלו בבית משפט, מצד אחר. לפיכך יש הסוברים, כי ממילא יהא תהליך שקלול האינטרסים ומציאת האיזון הראוי ביניהם מושפע מקיומם של גורמים שונים, הנוגעים במודעותו של זר להליך להתדיינות המתנהלת ולהתנהגותו כלפיה. אפשר שאין בגורמים אלה כשלעצמם לגרום להפעלת המניעות הדיונית כלפי מי שהיה זר להליך, אך יש להם חשיבות בין בנפרד בין במצטבר, בהקשר ספציפי זה של ייצוג בפועל, באשר הם מעידים, בנסיבות המקרה, על היותו של זר להליך מודע להתדיינות ועל ההזדמנות שהיתה לו להתדיין במסגרתה. כך, למשל, לגבי מידת השתתפותו של הזר להליך בהתדיינות הראשונה (ההדגשה שלי – א.ב.א.).

קרבת האינטרסים בין הזר להליך לבעל הדין נגדו הוכרע ההליך אסור שתהווה את השיקול היחיד. לעד בהליך יש לעתים קרובות אינטרסים בהליך. אין ללמוד מכאן שלו עצמו אין תביעה שונה ונפרדת. יש לבחון את אופן השתתפות הזר בהליך הקודם, את מידת הפגיעה שעלולה להיות בזכויותיו הוא, את השאלה אם בפועל הזר קיבל בהליך הקודם ייצוג בעניינו על ידי אחד מבעלי הדין שהוא נחשב ל"חליפו". שאם לא כן אין לאמר כי היה לו יומו בבית המשפט (ראה גם יעקב קדמי, שם בעמוד 1198-1199). עמד על כך מיכאל בן יאיר במאמרו "הרחבת תחולתו של מעשה בית דין על מי שלא היה צד להליך קודם" (ספר יצחק כהן, עמוד 302, בעמוד 303, וכן 308-309):

התפתחותם של היוצאים מן הכלל נובעת מאותם כללים של היגיון וצדק, שהביאו להתפתחותה של תורת מעשה בית דין בכלל. שכן, החלה נוקשה של התורה על מי שהיו צד להליך הקודם בלבד, עלולה לסכל את העיקרון של סופיות הדיון.

מיכאל בן יאיר מתייחס לשאלה מתי ניתן להרחיב את כללי השתק הפלוגתא. הוא מפנה למשפט האמריקאי בסוגיה זו:

ניתן לסכם את ההלכה האמריקאית בהפעלת הכלל של מניעות מחמת התנהגות כך: אדם שלא היה צד להליך קודם יהיה קשור בתוצאותיו, אם נתקיימו בו אלה - הוא ידע והבין את מהות הדיון וטיבו; היה לו עניין כספי או רכושי בנושא שנדון; היה לו עניין בתוצאותיו של ההליך או בהחלטות שעלולות להתקבל בו מבחינה עובדתית או מבחינת הדין; הוא גילה את עניינו בהליך הקודם בכך שנטל חלק בניהול המשפט; נטילת חלק בניהול המשפט תהיה בשליטה סמוייה בו, אם אותו אדם ידע היטב את קו הטיעון של אחד מבעלי הדין באותו הליך, ובא להעיד לטובתו של אותו בעל דין ולתמוך בקו טיעונו; הייתה לאותו אדם אפשרות להצטרף להליך הקודם, והוא בחר שלא לעשות כן.

.....

דומה שאין ריבוי של מקרים, שבהם ניתן לייחס מעשה בית דין למי שלא היה צד להליך קודם, ראוי שייעשה שימוש בטיעון זה במקום שהצדק וההיגיון מחייבים זאת, והכול - כדי לחסוך מבעלי הדין ומבתי המשפט הידיינויות נוספות ומיותרות.

נסכם סוגיה זו בדבריה של נינה זלצמן:

אין די בכך שזר להליך תמך במשאבים כספיים באחד מבעלי הדין, סיפק לו עורך דין, העיד במשפט לטובתו, נכח במהלך הבירור העובדתי של התביעה ואפילו היה מעורב רגשית במתרחש. אף אין די בכך שהופיע בהתדיינות במעמד של ידיד בית המשפט (*amicus curiae*). הדגש הוא, כאמור, בשליטה בניהול התביעה או ההגנה, לאמור, בקביעת המערך האסטרטגי הדרוש נגד בעל הדין היריב, הכוונת תהליך הבירור העובדתי והצגתן של התיאוריות המשפטיות הרלוונטיות וכן היכולת לפסוק בשאלה של הגשת ערעור על פסק הדין, במקרה שיינתן לרעתו של בעל הדין.

השליטה בניהול ההליך מתבטאת בנקיטת יוזמה מצד הזר המתערב בכל הקשור לתהליך בירור התובענה, כאילו הוא עצמו נמנה עם הצד התובע או הנתבע באותו תיק בית-משפט.

המערער בענייננו לא היה בחינת זר שניתן לראותו כבעל קרבה משפטית לאחד הצדדים בהליך שהתקיים בבית המשפט המחוזי, בודאי לא קירבה כזו שהופכת את הדיון בעניינם של הצדדים בתביעת לשון הרע לעניין הפותר גם את הסכסוך ביחסי העבודה.

ההיה למערער יומו בבית המשפט

הגענו למסקנה כי לא מדובר באותם צדדים ולא באותה פלוגתא. הגענו למסקנה כי לא מדובר בזר שניתן הלכה למעשה לראות בו כמי שבא בנעלי אחד הצדדים, מי שיש לו קשר משפטי כזה המצדיק את המסקנה שאכן נוצר השתק פלוגתא. נבחן עוד האם היה למערער יצוג בפועל בדיון הראשון. הזיקה בין השתק פלוגתא מכוח יצוג בפועל להשתק פלוגתא מכוח התנהגות הזר להליך הינה שהתנהגות הזר מהווה אחד המבחנים לשאלה אם הגיע עניינו של הזר לכדי מיצוי מלא של ההזדמנות להתדיין בסוגיית תביעתו על ידי אחד מבעלי הדין בגין הקשר ההדוק בין הזר למתדיין. כשמדובר בזר איננו דנים ביצוג בפועל. כאשר מדובר ביצוג בפועל עלינו לבחון האם בנסיבות המקרה לאור התנהגותו של המערער ועניינו בהליך ניתן לומר כי רשות השידור אכן יצגה בפועל את ענייניו של המערער ומיצתה בטיעוניה ובניהול מלא של ההליך המשפטי וההתדיינות בתביעה באופן שבפועל ניתנה למערער ההזדמנות להתדיין בעניינו והיה לו יומו בבית המשפט.

אין לראות בהתנהגותו של המערער בבית המשפט המחוזי משום הרשאה לרשות השידור ליצג אותו בדבר פיטורין שלא כדין. אין להסיק הרשאה כזו מהקשר של רשות השידור לדו"ח שהוגש על ידי המערער. אין להסיק הרשאה כזו רק מעובדת קיומה של זיקת אינטרסים בין

המערער כזר להליך ובין רשות השידור. השאלה היא אם ניתן לסמוך על הממצאים בהליך הראשון באופן שהם מיצו את הפלוגתא בגינה מבקש המערער להתדיין בבית הדין. אין לראות בממצא שנקבע בבית המשפט המחוזי בקשר לפיטורי המערער ממצא ממצה בשאלה זו.

הנה כי כן אין בהתנהגות המערער גילוי דעת להסכמה להיות מיוצג על ידי רשות השידור בעניין פיטוריו ואין לראותו כמי שהסמיך את רשות השידור לייצגו. לא היתה לו שליטה על הדיון, הוא לא רשאי היה להביא עדים וראיות. השופט בן זמרה ציין בפסק דינו כי:

הנתבעים כלל לא טרחו לברר את נכונות הטענות העובדתיות הכלולות בתביעת רונן שכן הם סברו בטעות כי כל דיווח על תוכן תביעת רונן מותר ומנהל הטלויזיה שטרן מודה בעדותו כי הטלויזיה לא התכוונה להתייבב מאחורי טענות רונן לגופו וכי אילו נדרשה לאמת את העובדות חייבת היתה להמשיך לחקור ולערוך בדיקות נוספות.

אף המשיבות בתביעתן לא התכוונו לדון בשאלת פיטוריו של המערער. באחת מהתנגדותיו של בא כוח התובעים בבית המשפט המחוזי הוא אמר:

אני מתנגד. לא דנים עכשיו באמיתות התביעה של אדון רונן, אין לכך קשר ואני מתנגד.

במקום אחר אמר בא כוחם של התובעים:

על הרבה נושאים לא נחקר ולא נשאל. נוצר רושם כאילו התובעים מתמודדים כאן עם מר רונן. בתיק הזה אין לי שום עניין עם מר רונן. יש עניין ביני לבין רשות השידור. למר רונן יש עניין שאותו הוא מנהל עם עורכי דין אחרים, בנושא אחר, שלא בנושא המשפט הנוכחי, ואני לא אנצל את המשפט הזה כדי לעזור למשפט האחר, או להתערב בו. לכן, אני אשתדל, כמיטב יכולתי,

להתרכז רק בנושאים שהכתבה עוסקת בהם. אם הכתבה עוסקת בעניין ואני חושב שהוא לא נכון, אני אתעסק.

ברי כי התובעים בבית המשפט המחוזי לא יצגו את המערער. למערער לא היה יומו בבית המשפט.

האם נוצר השתק פלוגתא מכח עקרון תום הלב

מקובל עלינו כי עקרון תום הלב חל מכוח [סעיף 61\(ב\) לחוק החוזים](#) (חלק כללי) ה'תשל"ג - 1973 גם על זכויות דינויות. עיקרון זה מטיל על בעל דין חובת תום לב, ובענייננו אף חובה מוגברת משמדובר בפיטורין שלא כדין תוך סיום יחסי העבודה, כשצד מבקש לסלק תביעה על הסף בגין השתק פלוגתא.

הערעור מתקבל אם כן. עניינו של המערער מוחזר לבית הדין האזורי על מנת שידון בגופה של תביעתו. שתי המשיבות ביחד ולחוד תשלמנה למערער הוצאות משפט ושכר טרחת עו"ד בסך - 20,000 ש"ח תוך 30 יום.

השופט שמואל צור

אני מסכים כי ביחסים שבין הצדדים לערעור לא התקיימו התנאים המקימים השתק פלוגתא:

ראשית – אשר לבחינת זהות הצדדים -ההתדיינות בבית המשפט המחוזי התנהלה בין המשיבה מס' 1 לבין רשות השידור והמערער לא היה בה בעל דין (אף שהופיע בה כעד מטעם רשות השידור). לעומת זאת, התביעה בבית הדין לעבודה היא בין המערער לבין ארבע המשיבות שבפנינו.

שנית - אשר לבחינת זהות העילות - התביעה בבית המשפט המחוזי היתה לפיצוי על הוצאת לשון הרע בעוד התביעה בבית הדין לעבודה היא לפיצוי על פיטורים שלא כדין. אלה נושאים השונים זה מזה במרכיבי העילה שלהם כך שאין האחד משתיק או מוציא את השני.

די בשני אלה – לא כל שכן הנימוקים הנוספים שבחוות דעתה של חברתי - כדי להגיע למסקנה כי לא התקיימו התנאים של השתק פלוגתא. אכן, עניין פיטוריו של המערער עלה בעקיפין בעדותו בהתדיינות בבית הדין המשפט המחוזי, אך אין בכך – כשלעצמו – כדי להקים את התנאים הקבועים להשתק פלוגתא.

לפיכך אני מצטרף לדעת חברתי סגנית הנשיא, כי דין הערעור להתקבל וכי הדיון יוחזר לבית הדין האזורי לשמיעת תביעת המערער לגופה, תוך חיוב המשיבות בהוצאות.

הנשיא סטיב אדלר

אני מצטרף לדעת סגנית הנשיא ואף לדברי השופט צור.

נציג ציבור מר יצחק הרפז

אני מצטרף לדעת סגנית הנשיא ואף לדברי השופט צור.

נציג ציבור מר אילן שגב

אני מצטרף לדעת סגנית הנשיא ואף לדברי השופט צור.

ניתן היום ו' בניסן, תשס"ו (4 באפריל 2006) בהעדר הצדדים.

סטיב אדלר 1521/04-54678313

הנשיא סטיב אדלר

סגנית הנשיא אלישבע ברק-אוסוסקין

השופט שמואל צור

נציג עובדים מר יצק הרפז

נציג מעבידים מר אילן שגב

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש

כאן